

WIZYTY

Generalny konserwator zabytków w CMM

10 września gościł w CMM z roboczą wizytą pan dr Tomasz Merta, wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego. Zapoznał się z działalnością naszej instytucji, zwłaszcza z tymi dziedzinami, nad którymi sprawuje bezpośredni nadzór jako generalny konserwator zabytków. Z dużym zainteresowaniem wysłuchał informacji dyrektora CMM dra Jerzego Litwina o planach dalszego rozwoju placówki i zaofiarował swoją pomoc w tym zakresie.

Norweska sesja wyjazdowa

Rada Dziedzictwa Kulturowego – departament Ministerstwa Środowiska Norwegii – przybyła do Gdańska na sesję wyjazdową, a jej pobyt zorganizowany został przez Dział Edukacji CMM. W naszym Muzeum Norwegowie gościli 20 i 21 września i tu spotkali się z przedstawicielami instytucji i urzędów zainteresowanych pozyskiwaniem środków finansowych z funduszy europejskich. Na spotkanie przyjechała też dyrektor Departamentu Strategii Kultury i Spraw Europejskich Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, pani dr Monika Smoleń, która przedstawiła politykę Ministerstwa wobec zagranicznych środków finansowych oraz polskie doświadczenia w ich wykorzystaniu. Dzięki prezentacji przygotowanej przez panie Krystynę Stubińską i Agnieszkę Piórkowską z Działu Edukacji naszych gości udało się zainteresować projektem wzniesienia przy Długim Pobrzeżu Ośrodka Kultury Morskiej. Na jego realizację CMM stara się uzyskać środki z Mechanizmu Finansowego EOG, którego głównym darczyńcą jest Norwegia.

NOWE EKSPONATY

Model statku *Polonja*

Zbiory Działu Historii Budownictwa Okrętowego wzbogaciły się o model parowca *Polonja*, pierwszego statku noszącego polską nazwę i – spontanicznie zaprojektowaną – banderę po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku. Jego armatorem było przedsiębiorstwo Bracia Rylscy z Baku, a pływał po Morzu Czarnym, przewożąc polskich uciekinierów i repatriantów po rewolucji bolszewickiej. W 1921 roku został zniszczony przez pożar w pobliżu Suchumi. Model statku, autorstwa pana Igora Akimova z Odessy, który odnalazł plany jednostki w ukraińskim archiwum, znajdzie się na ekspozycji w Spichlerzach na Ołowiance.

Ruchoma makieta

Trzy modele ze zbiorów CMM posłużyły do przygotowania nowego ekspozycji, który montowany jest właśnie na wystawie w Spichlerzach na Ołowiance. W szklanym zbiorniku napełnionym wodą zrekonstruowana została akcja podnoszenia wraka niemieckiego okrętu „Seeburg” przez łodołamacz „Światowid” i warsztat pływający-bazę nurkową „Smok”. Zarekwirowany w duńskiej stoczni „Seeburg” służył jako okręt ćwiczebny i jednostka macierzysta dla okrętów podwodnych Krigsmarine. Zatopiony w grudniu 1944 roku, spoczął na dnie Zatoki Gdańskiej na głębokości 32 metrów. W 1951 roku podjęto pierwsze próby podniesienia wraka, zakończone sukcesem trzy lata później. Po kapital-

nym remoncie od 1957 roku jednostka – jako „Dzierżyński” – pływała pod banderą PLO do Chin. Makieta pokazuje metodę, jaką posłużono się przy podnoszeniu wraka: zainstalowane wokół niego żelazne pontony napełniane były sprężonym powietrzem podawanym ze „Smoka” i „Światowida”, co spowodowało wypchnięcie wraka na powierzchnię.

Makieta prezentująca podnoszenie z dna Zatoki Gdańskiej wraka okrętu „Seeburg”. Fot. Bernadeta Galus

KONFERENCJE

Archeologia nautyczna

Międzynarodowe sympozja „Łodzie i statki w archeologii” (ISBSA), organizowane co trzy lata, są okazją do zaprezentowania stanu badań w tej specjalistycznej dziedzinie archeologii, w tym najnowszych, często sensacyjnych odkryć. Od wielu lat uczestniczą w nich przedstawiciele CMM, a 8. ISBSA, w 1997 roku, odbyło się w naszym Muzeum. Organizatorem tegorocznego, 11. ISBSA, było Muzeum Żeglugi Antycznej w Mainz. Temat przewodni sympozjum brzmiał: „Pomiędzy morzami – transfer i wymiana w technologii nautycznej”. W ponad 50 referatach omówiono, na podstawie źródeł archeologicznych, różnorodne kwestie związane z techniką budowy jednostek pływających, poczynając od czasów antycznych aż do XIX wieku. Przedstawiciele CMM wygłosili dwa referaty: „Wrak P-2 ze średniowiecznego portu w Pucku: Przykład wymiany technologicznej na Bałtyku?” (mgr Iwona Pomian i dr Jerzy Litwin) oraz „Pochodzenie płaskodennych jednostek rzecznych w dorzeczu Odry i Wisły” (dr Waldemar Ossowski), a także przygotowali prezentacje posterowe (mgr Tomasz Bednarz i mgr Robert Domżał).

Kradzieże w muzeach

Polski Komitet Narodowy ICOM i Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych były organizatorami dorocznej konferencji Międzynarodowego Komitetu Bezpieczeństwa Muzeów (ICMS – International Committee on Museum Security), która odbyła się we wrześniu w Warszawie i Gdańsku pod hasłem: „Kradzieże w muzeach – przyczyny, skutki, wnioski”. Przedstawiono najbardziej spektakularne kradzieże muzealnych eksponatów, m.in. w bostońskim Muzeum Isabelli Stewart Gardner, w wyniku którego utracono jedyny obraz marynistyczny Rembrandta. Uczestnicy konferencji 14 i 15 września gościli w CMM, gdzie wzięli udział w zajęciach studyjnych, polegających na opracowaniu koncepcji ochrony naszej najstarszej siedziby – Żurawia Gdańskiego.

Littoral 2006

Specyficzne procesy przyrodnicze zachodzące na styku lądu i morza i działalność człowieka w strefie przybrzeżnej to obszary zainteresowania naukowców, reprezentujących rozmaite, często odległe dziedziny wiedzy. Co dwa lata spotykają się, aby w międzynarodowym i wielodyscyplinarnym gronie omówić swoje dokonania. Konferencja Littoral 2006 odbyła się po raz pierwszy nad Bałtykiem, a zorganizowała ją Politechnika Gdańska. Do uczestnictwa w sesji „Ochrona nadbrzeżnego dziedzictwa kulturowego i wartości krajobrazu” zaproszono przedstawiciela CMM: mgr Robert Domżał wygłosił referat na temat tradycji i innowacyjności działań związanych z ochroną polskiego dziedzictwa kulturowego strefy brzegowej.

NASZE ODDZIAŁY

Warsztat szkutniczy w Muzeum Zalewu Wiślanego

Siedzibą najmłodszego oddziału CMM, Muzeum Zalewu Wiślanego w Kątach Rybackich, są dawne warsztaty szkutnicze. Stąd pomysł, aby w Muzeum, obok ekspozycji tradycyjnych łodzi z rejonu Zalewu i narzędzi z warsztatu szkutniczego rodziny Schmidtów z Łaszki k. Sztutowa, prezentować także proces budowy takich łodzi, dawnymi metodami i przy użyciu tradycyjnych narzędzi. W tym roku udało się ten pomysł zrealizować, dzięki współpracy z Urzędem Gminy w Sztutowie, który zatrudnił pana Daniela Adamowskiego do pracy szkutniczej na terenie Muzeum. Przy ekspozycji warsztatu Henryka Schmidta zorganizowane zostało stanowisko budowy łodzi, na którym adept sztuki szkutniczej pracował nad konstrukcją jednoosobowej łodzi myśliwskiej, według planów z lat 1940. We wrześniu do Muzeum zaproszona została 4-osobowa grupa szkutników z Torgelow (RFN), która współpracuje z CMM w ramach unijnego projektu Lagomar. Niemcy, wśród których znalazł się doświadczony mistrz szkutniczy, rozpoczęli budowę drugiej jednostki: żakówki, analogicznej do prezentowanej na ekspozycji. Dokonali pomiarów eksponatu, zbudowali podstawę pod nową łódź (bazę dopasowaną do projektowanego kształtu dna), a następnie wyginali dno nad ogniem, zmiękczając drewno wodą i parą wodną, powstała wskutek polewania wodą gorących kamieni. Ostatni etap ich działań polegał na wykonaniu szablonów grodzi wyznaczających linię burt. Prace nad obiema łodziami będą kontynuowane w przyszłym sezonie, a w planach jest już także budowa największej tradycyjnej jednostki z tego terenu: barkasa.

Grupa szkutników z Torgelow w trakcie pracy nad żakówką: wyginanie dna przy użyciu wody i ognia. Fot. Robert Domżał

Nowy kapitan „Daru Pomorza”

Statek-muzeum „Dar Pomorza” ma nowego kapitana-kierownika Oddziału. Został nim pan Piotr Terlecki, kapitan żeglugi małej z 30-letnim stażem pracy: pływał na statkach PLO, MIR-u i pod obcą banderą. Wkrótce po rozpoczęciu pracy dla CMM szósty z kolei kapitan statku-muzeum otrzymał zadanie, z jakim nie miał chyba okazji się zmierzyć żaden z jego poprzedników: zapanowania nad grupą pięknych dziewcząt, które na pokładzie żaglowca miały sesję zdjęciową do prezentacji w konkursie Miss World 2006.

Kapitan Piotr Terlecki wśród kandydatek do tytułu Miss World. Fot. z archiwum „Daru Pomorza”

ZAPROSZENIA

Symposium na jubileusz „Sołdka”

Minęło 25 lat od chwili przekazania CMM pierwszego pełnomorskiego statku zbudowanego w polskiej stoczni: s.s. „Sołdek”. Jego ówczesny armator, Polska Żegluga Morska w Szczecinie, wycofał statek z eksploatacji w 1980 roku. Kilka miesięcy trwały starania o przejęcie jednostki przez CMM, które zdecydowało się na przedsięwzięcie bez precedensu w historii polskiego muzealnictwa: postanowiło zostać armatorem statku, aby zachować go dla przyszłych pokoleń jako zabytek polskiego przemysłu okrętowego. 6 listopada, w rocznicę wodowania statku, o godz. 11.00, w sali konferencyjnej w Spichlerzach na Ołowiance rozpocznie się symposium, w trakcie którego przypomniane zostaną dzieje budowy i eksploatacji parowca, przedstawiona jego historia jako statku-muzeum, omówiona rola kulturotwórcza oraz związane z nim zamierzenia na przyszłość. Symposium tym CMM zamierza wznowić serię spotkań poświęconych budownictwu okrętowemu.

Arteterapia i morze

26 października o godz. 14.00 odbędzie się wernisaz trzeciej już wystawy prac powstałych w wyniku warsztatów terapii przez sztukę. Pokazane zostaną zainspirowane motywami morskimi prace uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej PolWest oraz Fundacji „Sprawni Inaczej”, a także podopiecznych schroniska dla nieletnich w Gdańsku i – po raz pierwszy – Galerii Promyk. Między innymi zaprezentowana zostanie ogromnych rozmiarów praca malarska, wykonana zbiorowo przez grupę podopiecznych Fundacji „Sprawni Inaczej”, w trakcie kilku wizyt w Galerii Morskiej CMM i na wystawie „Leon Wyczółkowski – nad Wisłą i nad Bałtykiem”.